

Privat rikedom i utvecklingens tjänst

En kritisk diskursanalys av Gates Foundations syn på
utveckling

Adam Michaelsson

Abstract

The purpose with the thesis is to critically analyze the Gates Foundation's understanding of development. The author uses a critical discourse analysis inspired by Norman Fairclough, and the material is collected from the foundation's website. The theory consists of four parts. First, the linguistic aspects of the material are examined. Second, the discursive practice of the foundation is understood. Next, the discursive practice is compared to the overarching discourse order, which consists of six discourses on development. Finally the discursive practice is compared to society's social structure, which is based on theories of globalization, governance and neoliberal markets.

The analysis shows that the Gates Foundation has a tendency to describe development as a process without any conflicts. Their discursive practice is mostly influenced by the discourses of modernization and neoliberalism, with certain influences from human development and alternative theory. In relation to society's overarching structure, Gates Foundation reproduces its structure as the texts advocate governance and neoliberalism. Hence, the conclusion can be made that the foundation represents an uncritical understanding of development, as the radical discourses are missing and no form of conflict is portrayed.

Nyckelord: utveckling, bistånd, filantropi, privata stiftelser, Gates Foundation
Antal ord: 9029

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Uppsatsens syfte och forskningsproblem	1
1.2	Uppsatsens avgränsningar.....	2
1.2.1	Avgränsningar i omfång	2
1.2.2	Avgränsningar i tid	2
2	Bakgrund	3
2.1	De privata stiftelsernas inträde i biståndssektorn.....	3
2.1.1	Den nya filantropin	4
3	Kritisk diskursanalys som forskningsmetod	5
3.1	Diskursanalysens särart.....	5
3.2	Den kritiska diskursanalysens grund	6
3.3	Vidareutveckling av kritisk diskursanalys.....	6
3.3.1	Vad diskurser är	6
3.3.2	Hur diskurser förstås	7
3.3.3	Hur diskurser analyseras	8
4	Samhällets struktur: diskursordning och social praktik	10
4.1	Utvecklingens diskursordning	10
4.1.1	Olika syn på utveckling	10
4.1.2	Konventionella diskurser	11
4.1.3	Alternativa diskurser.....	11
4.2	Social praktik	12
4.2.1	Globalisering och governance	12
4.2.2	Liberalisering av marknaden	13
5	Material och tillvägagångssätt.....	14
5.1	Val av material	14
5.2	Tillvägagångssätt	14
6	Analys.....	16
6.1	Den första kategorin: Symbolik.....	16
6.1.1	Text	16
6.1.2	Diskursiv praktik.....	18
6.2	Den andra kategorin: Problematik	18
6.2.1	Text	18
6.2.2	Diskursiv praktik.....	20
6.3	Den tredje kategorin: Lösningar	20
6.3.1	Text	20
6.3.2	Diskursiv praktik.....	22

6.4	Fjärde kategorin: Policy	23
6.4.1	Text	23
6.4.2	Diskursiv praktik	25
6.5	Sammanfattning av stiftelsens diskursiva praktik	25
6.6	Kopplingen till samhällets struktur	26
6.6.1	Diskursordningen	26
6.6.2	Den sociala praktiken	26
7	Avslutande diskussion	28
7.1	Slutsatser	28
7.2	Slutliga reflektioner	29
8	Referenser	30
8.1	Refererat material	30
8.2	Analyserat material	32
9	Bilaga 1: Analysredskap	34

1 Introduktion

Många menar att det stora utvecklingsprojektet som lanserades efter Andra världskrigets slut i syfte att skapa välstånd för hela jordens befolkning har misslyckats. Flertalet kritiker anser att de konventionella västerländska utvecklingsteorierna inte har levererat vad som utlovades, då klyftan mellan rika och fattiga fortsätter att vidgas.

En aktör som vill vända detta misslyckande är Gates Foundation, världens rikaste stiftelse inom området för globala utvecklingsfrågor. Med sina finansiella resurser, högprofilerade frontfigur och stora kontaktnät har stiftelsen på mindre än ett decennium blivit en inflytelserik aktör inom utvecklings- och biståndssektorn. Stiftelsens initiativ har hyllats från många håll, och dess arbetssätt ses som revolutionerande.

Dock har betydligt mindre forskning gjorts om stiftelsens idéer, värderingar och omvärldssyn. Detta är olyckligt, då organisationer inom utvecklings- och biståndssektorn ofta är väldigt praktiskt inriktade och sällan reflekterar över de djupare teoretiska aspekterna av sitt arbete (Kothari och Minogue, 2002a:12). Forskningen som har gjorts tenderar att fokusera på Gates Foundations praktiska arbetssätt, men däremot tenderar stiftelsens fundament – förståelsen för vad som utgör utveckling – att hamna i skymundan.

1.1 Uppsatsens syfte och forskningsproblem

Uppsatsens syfte är att kritiskt granska Gate Foundations uppfattning om utveckling. Målet är att undersöka om stiftelsen representerar ett alternativt perspektiv, eller om den söker sig till de konventionella teorierna. Förhoppningen är att med en kritisk ansats fylla den akademiska lucka som finns kring förståelsen om Gates Foundations uppfattning om utveckling. Uppsatsens problemformulering lyder:

- Vilken uppfattning har Gates Foundation om utveckling? samt:
- Bidrar denna uppfattning till att förstärka eller utmana dagens rådande samhällsstruktur?

Till min hjälp att undersöka och besvara detta använder jag kritisk diskursanalys inspirerad av Norman Fairclough. Metodens kritiska ansats är väl lämpad eftersom det utvecklingsteoretiska fältet är mycket ideologiskt betingat (Kothari et al., 2002a:11).

1.2 Uppsatsens avgränsningar

Inget forskningsprojekt kan inkludera samhällets samtliga detaljer och skeenden. Istället måste forskningsprojektet avgränsas för att bli praktiskt hanterbart. Utan avgränsningar begränsas författarens möjligheter att adekvat redovisa arbetet, vilket leder till bristande intersubjektivitet samt svårigheter att uppfylla reproduktionskravet (Esaiasson et al., 2012:220).

I detta avsnitt kommer jag att beskriva forskningsproblemets avgränsningar i rum och tid. Avgränsningar kring material diskuteras i avsnittet för material och tillvägagångssätt.

1.2.1 Avgränsningar i omfång

Avgränsningarna i rum handlar om vilka aktörer som inkluderas i undersökningen (Esaiasson, 2012:218). Som nämnt ovan undersöks Gates Foundation i uppsatsen. Avsikten är inte att dra några generaliserande slutsatser om det filantropiska fältet i stort, ej heller om privata stiftelser. Alla stiftelser skiljer sig åt i termer av mål, personal, arbetsmetoder samt resurser vilket gör det mycket svårt att generalisera kring deras arbete (Fleishman, 2009:87). Det ska även poängteras att uppsatsen ej behandlar frågan om vem som gynnas av att den rådande samhällsstrukturen reproduceras eller utmanas. Det är en diskussion som är mycket polariserad och omfattande, vilket den här uppsatsen tyvärr inte har utrymme att behandla¹.

Däremot är Gates Foundation ett principiellt mycket intressant fall inom utvecklings- och biståndssektorn. För det första leds de av en mycket högprofilerad grundare i Bill Gates. Som en av världens rikaste människor är han en offentlig person med stort inflytande och kontaktnät (Bishop et al., 2009:49). För det andra förfogar Gates Foundation över stora finansiella resurser då det är världens näst rikaste stiftelse. Inom sektorn för global utveckling är stiftelsen mer än tre gånger så rik som nummer två, Ford Foundation (Foundation Center, 2014).

1.2.2 Avgränsningar i tid

Avgränsningar i tid syftar på inom vilken tidsram uppsatsen arbetar. Då uppsatsens syfte är att undersöka Gates Foundations aktuella uppfattning om utveckling kommer jag att begränsa analysen till material från år 2010 fram till idag. Orsaken bakom detta är att diskurser utvecklas konstant, och äldre material kan ge en missvisande bild.

¹ Vill läsaren dyka djupare i detta ämne rekommenderar att denne tittar närmare i listan över referenser, närmare

2 Bakgrund

Det följande avsnittet presenterar utförligare bakgrunden till uppsatsens ämne. Detta görs för att öka läsarens förståelse för uppsatsens kritiska ansats innan valet av metod och teori diskuteras.

2.1 De privata stiftelsernas inträde i biståndssektorn

Under de senaste decennierna har allt fler icke-statliga aktörer involverats i samhällets olika beslutsprocesser. Detta är en utveckling som har genomsyrat alla samhällets sektorer, från global hela vägen ner till lokal nivå.

Även inom biståndssektorn har inflytandet ökat för icke-statliga aktörer. Historiskt var sektorn dominerad av statligt bistånd och av stora internationella organisationer, såsom Förenta nationerna, Internationella valutafonden för att nämna några (Odén, 2006:41). Under 1980-talet kom dock icke-statliga organisationer (NGOs) inflytande att öka. Sedan dess har antalet icke-statliga organisationer vuxit enormt, och idag återfinns de i alla besluts- och implementeringsnivåer inom utvecklings- och biståndssektorn (Degnbol-Martinussen et al., 1999:144).

En typ av icke-statlig aktör vars antal har vuxit de senaste 10 åren är de privata stiftelserna. Globalt har det filantropiska givandet ökat, och alltmer kapital överförs till olika privata stiftelser. En orsak är en ny generation multimiljonärer som är allt mer intresserade av filantropiskt givande. Ytterligare en orsak för filantropins uppsving är en stundande förmögenhetsöverföring mellan generationer, där pengar som annars hade tillfallit arvingar istället doneras till filantropiska ändamål (Payton och Moody, 2008:7). Det ökade intresset för filantropi leder till att fler stiftelser grundas samt att redan existerande stiftelser får allt mer kapital att fördela (Fleishman, 2009:310). Ett tydligt exempel på denna trend är The Giving Pledge, en rörelse grundad av Bill Gates i syfte att uppmuntra filantropisk givande från världens rikaste människor. I dagsläget har fler än 100 miljardärer anslutit, och antalet växer för varje år (Forbes, 2013). Kombinationen av större rikedomar hos världens rikaste toppskikt samt högt profilerade givare innebär att vissa påstår att det filantropiska givandet är på väg in i en ny guldålder (Singer, 2011:14).

2.1.1 Den nya filantropin

Samtidigt som antalet privata stiftelser växer, har även nya praktiker uppstått. Historiskt har privata stiftelsers givande kunnat beskrivas som uttrycksfullt; stiftelsen uttrycker sin ståndpunkt genom att finansiellt stödja organisationer. Ofta har detta enbart inneburit ett finansiellt åtagande från stiftelsens sida, och deras arbetsuppgift har begränsats till att välja vilka organisationer som ska förses med kapital (Fleishman, 2009:106).

Det andra sättet som stiftelser kan arbeta kallas instrumentellt. Denna typ av givande innebär att stiftelsen är mer involverad i mottagarorganisationens verksamhet (Fleishman, 2009:84). Under det senaste årtiondet har det instrumentella givandet utvecklats, och nya praktiker har utvecklats. En av de mest framträdande praktikerna har varit framväxten av filantropikapitalism (Bishop et al., 2009:2-3). I korthet innebär filantropikapitalism att det filantropiska arbetet inspireras av arbetssätt inom företagsvärlden: kostnads-effektivitet betonas, tydliga målbilder sätts upp samt fortlöpande evalueringar görs av arbetet. Vad som även kännetecknar filantropikapitalismen är att stiftelserna på olika sätt blir aktivt involverade i mottagarorganisationens verksamheter. Ofta tar stiftelsen någon form av management-roll i organisationernas arbete för att på så sätt lättare bidra med råd, erfarenheter samt breddar organisationens kontaktnät (Bishop et al., 2009:6).

En stiftelse vars arbete är inspirerat av filantropikapitalismen är Gates Foundation, världens i särklass största stiftelse inom fältet för globala utvecklingsfrågor. Stiftelsens ökade involvering och inflytande understryker betydelsen av att undersöka hur Gates Foundation ser på utveckling, för att förstå hur de vill påverka det praktiska utvecklingsarbetet. I nästa avsnitt introduceras uppsatsens metod för att undersöka detta: den kritiska diskursanalysen.

3 Kritisk diskursanalys som forskningsmetod

Inom all forskning debatteras vad som kännetecknar väl respektive illa genomförd forskning. Statsvetenskapen är inget undantag (Lundquist, 1993:37). En fundamental aspekt av forskningsprocessen är valet av metod, som bör vara väl genomtänkt för att tjäna forskningsuppgiftens syfte. Lika viktigt för forskningsprocessen är att arbetets olika steg presenteras på ett så tydligt och utförligt sätt som möjligt. Det ökar läsarens förståelse för forskningens resultat, ökar intersubjektiviteten samt tillåter att analysverktygen kan användas igen fast på andra analysenheter (Bergström och Boréus, 2005a:34).

Kravet på klarhet och tydlighet över forskningsprocessens olika steg ökar vid användandet av kvalitativa metoder, såsom den här uppsatsens diskursanalys (Esaiasson et al., 2012, s. 25-26). I detta avsnitt presenteras och elaboreras därför diskursanalysen som forskningsmetod, med målet att leva upp till de krav ställs på all väl genomförd forskning. Förhoppning är även att ge läsaren en god förståelse för uppsatsens arbetsätt.

3.1 Diskursanalysens särart

Inom den mesta statsvetenskapliga forskningen kan valet av metod till stora delar skiljas från valet av teori (se bland annat Lundquist, 1993). Diskursanalysen särskiljer sig då den inkorporerar metod och teori till vad Winther-Jørgensen och Phillips kallar för en ”paketlösning” (1999:10). Vad som menas är att diskursanalysen förutsätter en viss koherens mellan de teoretiska och metodologiska valen som forskaren gör. Diskursanalysen *undersöker* och *förstår* samhället på en och samma gång, det är alltså både en metod och teori (Bergström et al., 2005a:20).

Inom det diskursanalytiska fältet finns flera olika inriktningar (Bergström et al., 2005c:305). I denna uppsats arbetar jag med kritisk diskursanalys inspirerad av Norman Fairclough. Anledningar är flera. För det första inkorporerar den något som kallas social praktik och diskursordning, vilket är fördelaktigt då det tillåter mig att undersöka hur Gates Foundation påverkas av samhällets strukturer. Vidare har den kritiska diskursanalysen de mest väl-utvecklade och tydliga analysverktygen. Slutligen är metoden väl anpassad för att fånga upp hur olika idéer och uppfattningar möts (Winther Jørgensen et al., 1999:20).

Vad den kritiska diskursanalysen är sämre på att fånga upp och analysera är förändring och kausalitet (Winther Jørgensen et al., 1999:131). Emellertid är det

inget problem som denna uppsats behöver brottas med då syftet är att undersöka den aktuella diskursen.

3.2 Den kritiska diskursanalysens grund

Kritisk diskursanalys arbetar efter två centrala antaganden vilka ligger till grund för resten av uppsatsen (Winther Jørgensen et al., 1999:10).

Det första antagandet är det socialkonstruktivistiska perspektivet (Winther Jørgensen et al., 1999:11). Det är ett vetenskapsfilosofiskt perspektiv vars grundtanke är objektiv sanning inte existerar. Istället är ”sanning” ett subjektivt begrepp som beror på rådande kontext, det vill säga på historiska, kulturella och sociala omständigheter. Vad en individ uppfattar som självklart (som en sanning), kan uppfattas helt annorlunda av individer med annan kontextuell förståelse. Detta leder till implikationer inom samhällsvetenskapen, då kunskap aldrig kan ses som neutral och objektiv. Istället är kunskap subjektivt, och produktionen av kunskap beror även den på kontexten (historiska, kulturella och sociala faktorer)(Winther Jørgensen et al., 1999:10-12).

Det andra grundläggande antagandet är relationen mellan språk och subjekt (Winther Jørgensen et al., 1999:15). Den grundläggande uppfattningen är att ett subjekts förståelse av omvärlden baseras på språk. Med andra ord: individers förståelse och syn på samhället grundas på deras användning av språk. Hur ett fenomen betecknas språkligt styr hur individen uppfattar detta fenomen, vilka handlingar som är relevanta och accepterade samt vilka kopplingar som görs. Språket konstituerar alltså individens förståelse för den sociala världen (Winther Jørgensen et al., 1999:15-17). Genom att studera Gates Foundations språk-användning kan även dess syn på omvärlden utläsas, vilket på samma gång berättar för oss hur de arbetar praktiskt.

3.3 Vidareutveckling av kritisk diskursanalys

För att utföra en diskursanalys måste den teoretiska grunden utvecklas ytterligare. Följande stycken presenterar och elaborerar den kritiska diskursanalysens olika beståndsdelar. Först elaboreras de teoretiska aspekterna, och därefter presenteras de mer praktiska arbetsmomenten som utförs i uppsatsen.

3.3.1 Vad diskurser är

Huvudfokus inom diskursanalysen ligger på, som namnet antyder, diskurser. Definitionen av diskurser skiljer sig åt beroende på vem man frågar (Bergström et

al., 2005a:17). Under uppsatsens gång arbetar jag utefter Faircloughs arbeten, där diskurs definieras som (Winther Jørgensen et al., 1999:72):

”[...] ett sätt att tala som ger betydelse åt upplevelser utifrån ett bestämt perspektiv”

En diskurs är användandet av språk i syfte att uttrycka en förståelse av omvärlden. I definitionen ovan framträder socialkonstruktivismens subjektivism tydligt (Bergström et al., 2005c:322).

3.3.2 Hur diskurser förstås

För att fullt ut förstå hur en diskurs fungerar måste definitionen ovan utvecklas vidare (Winther Jørgensen et al., 1999:73). Detta görs genom att i tre teoretiska steg förstå diskursanalysens teoretiska uppbyggnad. Först undersöks textens uppbyggnad, därefter diskursiv praktik och slutligen samhällets struktur.

Det första teoretiska steget är den enskilda texten och dess språkliga uppbyggnad (Bergström et al., 2005c:323). All text byggs upp av olika element, såsom ordval, grammatik och styckesindelning. Tillsammans ger de texter egenskaper som kan undersökas med lingvistiska analysverktyg (vilka presenteras mer utförligt i nästa stycke), vilket ger möjligheten att lyfta fram de idéer och åsikter som texterna ger uttryck för (ibid).

Nästa steg är diskursiv praktik, vilket fokuserar på hur olika diskurser sam-existerar i en och samma text (Bergström et al., 2005c:323-324). Genom att utgå från textens lingvistiska drag relateras den till redan existerande diskurser i samhället. På så sätt kan man fastställa hur en enskild aktör, organisation eller institution i sina texter använder sig av olika diskurser. Diskursiv praktik är alltså hur en aktör använder redan existerande diskurser för att uttrycka sin uppfattning om världen (ibid).

Det sista steget är samhällets struktur. Det är först när den diskursiva praktiken jämförs med samhällets struktur som den kan förstås fullt ut. Alltså är det inte tillräckligt att endast undersöka textens egenskaper samt den diskursiva praktiken. Utan hänsyn måste även tas till samhällets struktur (Winther Jørgensen et al., 1999:74). Samhällets struktur består av två aspekter. Först består den av diskursordningen, vilken rymmer alla diskurser som finns inom en viss avgränsad samhällsinstitution (Winther Jørgensen et al., 1999:76). Alla diskurser framträder inte lika tydligt utan de konkurrerar om utrymmet. Vissa diskurser dominerar över andra, och en hierarki skapas. Exempelvis utgörs en partipolitisk diskursordning av de enskilda partiernas diskurser, där regeringspartiets diskurs oftast dominerar medan partierna utanför parlamentet trycks undan. Diskursordningen är aldrig cementerad, men den förändras bara om olika aktörers diskursiva praktiker lyfter fram tidigare undantryckta diskurser. Oftast tenderar diskursordningen att reproduceras av aktörers språkbruk då de dominerande diskurserna ofta sätter gränsen för vad som uppfattas som passande eller ej (ibid). Den andra aspekten av samhällets struktur är den sociala praktiken, vilket utgörs av icke-diskursiva system och relationer (Winther Jørgensen et al., 1999:90). Exempelvis kan teknologisk utveckling, ekonomiska strukturer eller politiska institutioner ses som

sociala praktiker. Gemensamt är att de utgör de materiella förutsättningarna för den diskursiva praktiken (ibid).

Tillsammans sätter diskursordningen och den sociala praktiken ramen för vad som anses normalt, vilket påverkar den enskilda aktörens diskursiva praktik. Om aktören följer normen, reproduceras samhällets struktur. Om aktören däremot använder undantryckta diskurser ifrågasätts diskursordningen, och i förlängningen ändras dess interna hierarki. Detta innebär att samhällets struktur börjar skifta, varpå den sociala praktiken också ändra (Winther Jørgensen et al., 1999:76). Denna insikt är fundamental inom den kritiska diskursanalysen: att språket både *konstituerar* och *konstitueras av* samhällets strukturer (ibid:67).

3.3.3 Hur diskurser analyseras

I styckena ovan elaboreras den kritiska diskursanalysens teoretiska grund. Följande stycke utvecklar metodologin i syfte att förtydliga hur de teoretiska verktygen används i praktiken. I uppsatsens fall är Gates Foundation aktören som undersöks. Texten utgörs av uppsatsens material, den diskursiva praktiken är Gates syn på utveckling, diskursordningen utgörs av redan existerande utvecklingsdiskurser och slutligen utgörs den sociala praktiken av teorier om globalisering, governance och neoliberalism².

Analysen av materialet kommer att struktureras efter de fyra teoretiska stegen: text, diskursiv praktik, diskursordning samt social praktik. De fyra stegen kan särskiljas analytiskt och därmed analyseras var för sig innan de sammanfogas till en helhet (Winther Jørgensen et al., 1999:83-85).

Det första steget är att undersöka texten och dess lingvistiska uppbyggnad (Winther Jørgensen et al., 1999:87). Till min hjälp finns det en mängd lingvistiska analysverktyg utarbetade. Två av de mest grundläggande, och som kommer att användas i uppsatsen, är transitivitet och modalitet. Med *transitivitet* avses vad en text innehåller. Syftet är att undersöka vilka aktörer, objekt, processer och handlingar som tas upp och hur de relateras. Det andra analysverktyget för text är *modalitet*, vilket syftar på hur något presenteras. Fokus ligger på att undersöka med vilken säkerhet något presenteras: uttrycks det som fakta eller presenteras det snarare med osäkerhet och tillförsikt. Exempelvis har meningarna ”bistånd leder till utveckling” och ”bistånd leder i vissa fall till utveckling” olika modalitet: den första presenteras som fakta medan den andra är ett mer försiktigt påstående. Slutligen kommer även texternas *ordval* att undersökas, för att se om vissa ord kan anses som fundamentala för texterna (ibid).

Nästa steg är att titta närmare på den diskursiva praktiken (Winther Jørgensen et al., 1999:85-87). Även här finns en uppsjö tillvägagångssätt utarbetade, och i uppsatsen används ett mer lingvistiskt arbetssätt. Jag undersöker texternas *interdiskursivitet*, vilket syftar på vilka diskurser som kan ses i en och samma text.

² Diskursordningen och den sociala praktiken presenteras mer utförligt i nästa avsnitt. Då de utgör en fundamental del av uppsatsen, behövs mer utrymme för deras presentation.

Genom att utgå från textens egenskaper (vilka analyserades i det första steget) undersöker jag vilka diskurser som framträder. En hög grad av interdiskursivitet innebär att en text influeras av flera olika diskurser (ibid).

Det tredje steget är att koppla texten och dess diskursiva praktik till samhällets struktur (Winther Jørgensen et al., 1999:90). Först ska Gate Foundations diskursiva praktik relateras till diskursordningen. Målet är att undersöka om stiftelsens texter om utveckling förstärker eller ifrågasätter diskursordningen (ibid).

I det sista steget kopplas den diskursiva praktiken och diskursordningen till den sociala praktiken. Syftet är att förstå vilka begränsningar och betingelser som sociala praktiker har på den diskursiva praktiken (Winther Jørgensen et al., 1999:90).

Det är först efter detta steg som analysen är fullständig. Nu kan Gates Foundations diskursiva praktik, det vill säga deras uppfattning om utveckling, jämföras med samhällets struktur. Därmed kan det undersökas om deras uppfattning om utveckling reproducerar eller utmanar de rådande samhällsstrukturerna (Winther Jørgensen et al., 1999:92).

4 Samhällets struktur: diskursordning och social praktik

I det förra avsnittet diskuterades vad en diskursanalys är och hur den utförs. Fundamentalt för analysens del är jämförelsen mellan Gates Foundations diskursiva praktik och samhällets struktur. För att praktisk genomföra diskursanalysen måste diskursordningen och den sociala praktiken avgränsas teoretiskt, vilket är syftet med detta avsnitt (Winther Jørgensen et al., 1999:136-137).

4.1 Utvecklingens diskursordning

Detta stycke syftar till att ringa in de diskurser som är relevanta för uppsatsens syfte. Det finns ingen mall om exakt vilka diskurser som ska inkluderas, utan det beror på den aktuella forskningsuppgiften (Winther Jørgensen et al., 1999:136). Då syftet är att undersöka Gates Foundations uppfattning om utveckling utgörs diskurs-ordningen av de sex stora diskurserna inom det utvecklingsteoretiska fältet. Valet av diskurser är inte slumpmässigt, utan är baserat på den stora mängd litteratur som finns och där de sex återkommer i alla verk.

Läsaren ska observera att de sex diskurser som beskrivs nedan ska ses som idealtyper (Winther Jørgensen et al., 1999:137). Då det utvecklingsteoretiska fältet är mycket föränderligt hade mer exakta avgränsningar inte varit praktiskt hanterbart inom uppsatsens ramar.

4.1.1 Olika syn på utveckling

Den moderna utvecklingsdebatten anses ha startat efter Andra världskriget slut (Nederveen Pieterse, 2010:5). Sedan dess har det inom utvecklingsdebatten utvecklats flertalet olika diskurser. Idag kan ett antal utvecklingsdiskurser urskiljas ur dagens utvecklingsteoretiska debatt (ibid:183). Generellt kan diskurserna delas upp i två läger: ett konventionellt och ett alternativt. Denna uppdelning är inte glasklar då flertalet idéer som först sågs som alternativa över tid har absorberats av de konventionella diskurserna (ibid:89). Exempelvis är miljöproblem och hållbar utveckling idag en självklar del i alla utvecklingsdiskurser. Dock är det vedertaget inom litteraturen att diskurserna om modernisering, neoliberalism samt human development dominerar diskursordningen (Kothari et al., 2002a:7).

4.1.2 Konventionella diskurser

Moderniseringsdiskurs

Moderniseringsdiskursen utgår från grundidén att utveckling kan beskrivas som en linjär progression bestående av olika steg, eller grader av utveckling. Vad som skiljer utvecklingsländer från utvecklade länder är att de har tagit sig olika långt upp för utvecklingsstegen. Alla länder anses ha potentialen att nå ett högre utvecklingssteg, så länge förutsättningarna är på plats. Därmed ges utvecklingsprocessen en universell prägel då den kan uppnås av alla. Metoden för mindre utvecklade länder att minska utvecklingsgapet brukar tillskrivas imitation: genom att imitera utvecklade länders progression kan utveckling uppnås. Industrialisering, teknologisk innovation samt modernisering efter västerländska mått anses vara nödvändigt för att utveckling ska ta fart (Potter et al., 2008:83-92).

Neoliberalism

I grunden bygger den neoliberal diskursen på tanken om moderniseringens universella princip. Skillnaden är att ekonomiska aspekter betonas tydligare. Människor ses som rationella ekonomiska aktörer som till stora delar agerar enligt incitament, utbud samt efterfråga. Problematiken kring underutveckling brukar beskrivas i form fallerande marknadsstrukturer. Lösningar är marknadsbaserade, då marknaden anses vara det mest effektiva medlet för att harmonisera och kanalisera mänskligt agerande i syfte att uppnå utveckling. Då marknadsmekanismerna är gällande oberoende av kontext, ses marknaden som en universell lösning på utvecklingsproblematiken (Nederveen Pieterse, 2010:7).

Human development

Denna diskurs inom det utvecklingsteoretiska fältet betonar vikten av sociala parametrar såsom hälsa och utbildning. Analyser handlar oftast om hur olika marginaliserade grupper i samhället missgynnas socialt av utvecklingsprocesser. Ofta har man inom human development en universalistisk tro på att sociala främjande arbetssätt kan appliceras i alla utvecklingsländer (Green, 2002:53).

4.1.3 Alternativa diskurser

Botten-upp

Detta är en väldigt spretig diskurs där inriktningarna är många och olika. Dock delar de vissa gemensamma drag vilket gör att de kan grupperas tillsammans. Grundtanken är att utveckling borde baseras på ett ”botten upp”-perspektiv, det vill säga på de idéer och praktiker som används av befolkningen i utvecklingsländer. Detta leder till att alternativa utvecklingsteorier förkastar synen på utveckling som en linjär process och därmed förkastas toppen-ner perspektivet

hos de konventionella perspektiven. Istället bör utveckling baseras på lokala erfarenheter (Potter et al., 2008:114).

Radikal strukturalism

Grundidéerna för denna diskurs är hämtade från marxismens kritik av det kapitalistiska samhället, och kritik riktas mot det globala kapitalistiska systemets fördelningsmekanismer. En huvudidé är beroendeteorin, som säger att rika länders utveckling är grundad i ekonomisk exploatering av fattiga länder. Analysen är därmed fokuserad på strukturella aspekter, och inom diskursen förespråkas lösningar vilka ligger utanför det kapitalistiska systemets ramar (Potter et al., 2008:106 ff).

Post-utveckling

Som teori attackerar post-utveckling de konventionella diskursernas koncept om utveckling som modernisering. De metanarrativ som de konventionella teorierna grundas på, såsom utveckling, frigörelse och demokrati, ifrågasätts. Post-utveckling ställer sig frågande till vem det är som har makten att definiera vad som är utveckling. Därmed blir analysen starkt kritisk mot utvecklingsfältet då dess idéer ses representera en västerländsk syn på samhället. Post-utvecklingen argumenterar istället att världen inte kan förstås utifrån universella strukturer. Alltså ligger fokus inom post-utvecklingen på att ifrågasätta de fundamentala idéerna som utvecklingsteorier bygger på (Peet et al., 2009:197).

4.2 Social praktik

I detta stycke presenteras den sociala praktiken, vilken utgörs av icke-diskursiva strukturer. Den sociala praktiken baseras på relevant samhällsvetenskaplig teori. Precis som för diskursordningen finns ingen färdig mall att tillgå, utan teorins relevans beror på den aktuella forskningsuppgiften (Winther Jørgensen et al., 1999:90).

De teorier som används i uppsatsens diskursanalys är hämtade från den utvecklingsteoretiska litteraturen, men de förekommer även frekvent i all samhällsvetenskaplig litteratur. Detta borgar för god validitet, då teorierna är högst relevanta för att besvara uppsatsens forskningsproblem (Winther Jørgensen et al., 1999:142).

4.2.1 Globalisering och governance

Den första sociala praktiken som fundamentalt påverkar utvecklings- och biståndssektorn är globalisering. Även om det är ett högst debatterat fenomen, är det vedertaget att globaliseringen innebär att interaktionen mellan världens hörn ökar. Ytterligare ett element av globaliseringen är att nya aktörer stiger fram och

deltar i policyprocesser, ett fenomen som betecknas governance (Nederveen Pieterse, 2010:1). Inom utvecklings- och biståndssektorn finns idag en uppsjö organisationer och institutioner som arbetar med en global agenda (Kothari, Minogue och DeJong, 2002b:19).

Dessa nya aktörer kommer från samhällets alla sektorer: statliga, civila och privata aktörer söker nu påverka samhällets olika policyprocesser. Även har de dessa nya aktörer blivit involverade i samhällets alla nivåer: från det lokala hela vägen till det globala (Hague och Harrop, 2010:5-7).

4.2.2 Liberalisering av marknaden

En andra övergripande social praktik som påverkar Gates Foundation är ekonomiseringen av samhället. Tendensen är att allt fler länder anpassar sin ekonomi efter neoliberal modell, där marknads konkurrens, flexibilitet och minskad statlig involvering står i fokus (Hague och Harrop, 2010:391).

En viktig aspekt är konvergensen mellan olika länders ekonomier. Tendensen är att när länder blir mer sammanlänkade via handel och avtal, börjar deras ekonomiska modell att likna varandra. Det tydligaste exemplet på detta har varit hur den Anglo-Saxiska neoliberala marknadsstrukturen sprids internationellt på bekostnad av mer statligt koordinerade marknadsmodeller (Hague och Harrop, 2010:397).

5 Material och tillvägagångssätt

Sista steget innan uppsatsens analysdel är att dels beskriva det material som används, dels presentera tillvägagångssättet. Som nämns ovan är tydlighet i arbetssätt och presentation alltid viktigt för att säkra det akademiska arbetets intersubjektivitet. Syftet med detta avsnitt är att ge läsaren ytterligare förståelse för uppsatsens metodologiska val.

5.1 Val av material

Allt materialet som används är hämtat från Gate Foundations hemsida. Då kritisk diskursanalys kräver noggrann närläsning av text är det inte möjligt att, inom denna uppsats ramar, arbeta med all text på hemsidan. Istället måste antalet lästa texter begränsas (Winther Jørgensen et al., 1999:84). Stiftelsen har tre fokusområden, och det största av dessa tre är Global utveckling, och det är inom detta område de analyserade texterna hämtas. För analysen kommer jag att titta på text som finns på stiftelsens hemsida.

Som grundare har Bill Gates även ett mycket stort inflytande på stiftelsen. Därmed kompletteras texterna från Global utveckling med texter författade av Gates själv. Av dessa är två av extra intresse. Den första är ett personligt brev från Bill och Melinda Gates som kort beskriver stiftelsens syfte och arbete. Det andra dokumentet är stiftelsens så kallade Årliga brev, vilket behandlar det senaste verksamhetsåret samt stiftelsen framtid. Båda dokumenten hittas också på stiftelsens hemsida.

5.2 Tillvägagångssätt

Under analysarbetets gång behandlas varje text enligt ett utarbetat arbetschema med tillhörande analysverktyg. Detta har flera fördelar. Först innebär det ökad intersubjektivitet då arbetsmetoden tydlighet gör att den kan appliceras på andra fall. För det andra innebär det att alla texter ges samma uppmärksamhet och betydelse, och att allt material därmed kommer fram i analysen. Slutligen stärks uppsatsens reliabilitet då analysarbetet är konsekvent utfört. För att i så stor utsträckning som möjligt säkerställa uppsatsens reliabilitet dubbelkodas alla texter (Bergström et al., 2005b:50-51). Detta innebär att alla dokument analyseras vid två olika tillfällen analyseras. Eventuella skillnader undersöks närmare, och en enhetlig tolkning arbetas fram.

Arbetschemat ser ut som följande:

- Bekanta mig med materialet genom att läsa det översiktligt
- Genomför en mindre pilotstudie för att säkerställa att analysverktygen är adekvata för forskningsuppgiften
- Analysera materialet efter utarbetade analysverktyg
- Sammanställ resultatet
- Utför en andra analys enligt steg tre och fyra
- Sammanställ slutgiltigt resultat

Arbetschemat är konstruerat för att strukturera upp analysarbetet, och den initiala pilotstudien ger möjligheten att korrigera analysverktygen och därmed öka validiteten (Bergström et al., 2005b:50). I efterhand var pilotstudien nyttig då jag insåg att analysverktygen behövdes finjusteras.

Analysverktygen utgörs av en samling frågor baserade på diskursanalysens steg för att undersöka text: transitivitet, modalitet samt ordval³. Norman Fairclough förespråkar en mycket noggrann grammatisk dekonstruktion av materialet. För uppsatsens del innebär det att endast ett fåtal av Gates Foundation programområden hade kunnat analyseras, vilket ger en skev bild av stiftelsens uppfattning om utveckling. Istället väljer jag att släppa lite på den grammatiska dekonstruktionen. Istället används aningen grövre analysverktyg för att istället inkludera fler texter, vilket ger en mycket bättre helhetsbild av stiftelsens uppfattning av utveckling. På så sätt höjs uppsatsens validitet då möjligheten att korrekt undersöka stiftelsens ökar (Bergström et al., 2005a:34). Samtidigt håller jag fast vid Faircloughs höga krav på noggrannhet, och i analysdelen exemplifierar jag kontinuerligt mina resultat genom att citera stycken från materialet. På så sätt säkerställs också uppsatsens reliabilitet samt intersubjektivitet (ibid:35-36).

³ Frågorna presenteras i Bilaga 1.

6 Analys

Syftet med uppsatsens analysdel är att presentera hur Gates Foundation uppfattar utveckling samt hur denna uppfattning relaterar till samhällets överordnade strukturer. För att tydligt göra detta struktureras analysdelen enligt fyra kategorier: symbolik, problematik, lösningar samt policy. Dessa fyra är inspirerade av hur materialet är strukturerat på Gates Foundations hemsida. Tillsammans ger de en god överblick över stiftelsens syn på utveckling.

Analysdelen struktureras som följande: varje kategori presenteras och behandlas i tur och ordning. Varje kategori analyseras enligt diskursanalysens två steg: text och diskursiv praktik. Slutligen jämförs de fyra kategoriernas diskursiva praktik med den överordnade samhällsstrukturen.

6.1 Den första kategorin: Symbolik

Den första dimensionen är symbolik. Målet är att undersöka vilka förhoppningar som stiftelsen uttrycker kring utveckling samt att belysa vilka bilder kring framtiden som målas upp.

Den generella tendensen är att stiftelsens texter uttrycker stor optimism inför framtiden. I texterna skapas en bild av utvecklings som en utmaning alla människor, både från rika och fattiga länder, kan samlas kring. Detta förstärks då stiftelsen inte nämner några intressekonflikter.

6.1.1 Text

Inledningsvis undersöks textens transitivitet, vilket fokuserar på hur aktörer relateras till händelser. Vad som tydligt framkommer är att texterna ytterst sällan antyder att det föreligger några intressekonflikter inom utvecklings- och biståndssektorn. Istället byggs ofta meningarna som om mänskligheten agerade i enighet. Exempel på detta är hur ordet ”we” används:

The lives of the poorest have improved more rapidly in the last 15 years than ever before, yet I am optimistic that we will do even better in the next 15 years (Annual Letter 2013:29).

I denna mening syns det att läsaren inkluderas i utvecklingsprojektet då Gates pratar om mänskligheten som en koherent grupp. Ytterligare exempel på detta är när problem beskrivs som ett fenomen som ställs mot mänskligheten:

The war against AIDS is being waged on two fronts (Annual Letter 2011:16).

Denna formulering betonar utvecklingsproblemen som ett hot mot mänskligheten i stort. Ordvalen i dessa två stycken är också intressanta, då positivt laddade ord som framgång och optimism kopplas till en enig mänsklighet ("we"). Däremot formuleras problematiken i ord med militära associationer, vilket målar upp en bild att de konflikter som finns står mellan mänskligheten och "problemen" (i detta fall AIDS). En ytterligare bild av en enad mänsklighet framkommer då texterna sällan tillskriver individer en specifik grupp tillhörighet såsom nationalitet, religion eller liknande. Det kan mycket väl bero på att stiftelsen arbetar med samma frågor i flera länder, men det är ändå en intressant aspekt av deras texter.

Optimismen i texterna tar sig också uttryck i form av idéer om outnyttjad potential. Ofta målas en bild upp att resurser och kunskaper finns, men att problemet är att matcha dem med de behövande:

Effective, low-cost interventions are available, but they are not reaching all of the women and babies who need them (Maternal, Neonatal and Child Health:2).

Samma tankar uttrycks i de flesta av stiftelsens programområden. Exempelvis när familjeplanering diskuteras:

Increasing access to contraceptives and family planning information and services will result in fewer women and girls dying in pregnancy and childbirth, fewer unintended pregnancies, fewer abortions, and fewer infant deaths (Family Planning:2).

När det gäller textens modalitet, vilket är säkerheten ett påstående tillskrivs, framträder en tydlig tendens. Den optimism som uttrycks genom symboliken och förhoppningarna tillskrivs stor säkerhet. Den bild som målas upp kring utveckling uttrycks ofta i presens med is/are. Även används "will" vid flertalet tillfällen. Detta språkbruk (is/will) tyder på en hög grad av affinitet och ord som associeras med osäkerhet (maybe/might) används väldigt sällan.

Kopplad till idén om att alla kan inkluderas i utvecklingsarbetet målas det upp en bild av människor som villiga att delta. Exempelvis diskuteras filantropi:

When people know the kind of impact their generosity has, they are not only willing but eager to help (Annual Letter 2012:11).

Ett annat tema som behandlas i texterna är frågor rörande hälsa och utbildning, vilket är naturligt då stiftelsen arbetar mycket med just dessa frågor.

Texterna uttrycker optimism kring utvecklingens potential och det fortsatta givandet från stater och individer. Det målas upp en bild av utvecklingsprojektet som ett gemensamt mål för alla människor, vilket förstärks av formuleringar genomsyrade av säkerhet och framtidstro.

6.1.2 Diskursiv praktik

Målet är att undersöka interdiskursivitet, det vill säga undersöka vilka rådande diskurser som kan observeras i texterna. Det första draget som sticker ut är optimism. Utveckling är möjlig och kommer att ske när rätt förutsättningar finns på plats. Särskild tyngd i denna process ges åt innovationer och teknologi:

Once these tools are invented, they are never un-invented- they just improve
(Annual Letter 2013:29).

Stiftelsens övergripande och genomgående optimism påminner starkt om moderniseringsdiskursens tro på en linjär utvecklingsprocess: potentialen finns där, allt som behövs är en knuff i rätt riktning.

Men det finns vissa andra passager som tyder på inspiration från andra diskurser. Till exempel sker ofta en av-textualiseringen av individen. Människorna i utvecklingsländer beskrivs ofta som ambitiösa, men med avsaknad av rätt verktyg och omgivning. Det tyder på en interdiskursiv blandning av moderniseringens tekniska aspekt kombinerat med den neoliberal diskursens syn på människor som rationella aktörer:

These are complex issues, and it's going to take strong leadership to make sure
farmers have the opportunity to seize their potential (Annual Letter 2011:20).

En annan diskurs som också dyker upp när stiftelsen diskuterar utveckling i allmänhet är human development, då mycket fokus riktas på att eliminera problem rörande hälsa och skolgång. Dock är det en diskurs som framträder oftast när stiftelsens arbete i stort diskuteras.

6.2 Den andra kategorin: Problematik

Denna kategori syftar till att förstå hur Gates Foundation ser på problematiken kring utvecklingsfrågor. Syftet är att undersöka vilka aktörer och processer som stiftelsen anser vara centrala för att förstå problemen i utvecklingsländer.

Överlag framställs problematiken kring utveckling som relativt enkel, och ofta ges intrycket av att det bara finns en eller ett fåtal saker som behöver ordnas. Fattigdom tenderar att förklaras med brist på teknologi, vissa problematiska barriärer samt oturliga omständigheter.

6.2.1 Text

När utvecklingsproblematiken diskuteras tenderar Gates Foundation att återigen formulera problemen utan explicita intressekonflikter. Underutveckling kopplas aldrig till någon uttalad aktör eller intresse:

[...] large numbers of people fall back into poverty due to health problems, financial setbacks, and other shocks (Financial Services:1).

Såväl hälsoproblem som finansiella problem, tillsammans med ”övriga” problem, beskrivs helt utan aktör. Detta grammatiska fenomen kallas normalisering. Det är en metod för att få ett fenomen att framstå som naturligt, varpå eventuella intressekonflikter utelämnas (Winther Jørgensen et al., 1999:87). I citatet ovan leder det till att varken kapitalismen eller rika stater kopplas till de utvecklingsländernas problem. Detta sätt att resonera kan ses som en fortsättning på idéerna i stiftelsens symbolik. Utvecklingsproblematiken formuleras inte som orsakat av aktörers handlingar, vilket hade lett till en diskussion om intressekonflikter.

Istället formulerar stiftelsen ofta problematiken i termer av brist på något. Alltså relateras problematiken sällan till aktörer, utan snarare till objekt. Flertalet ord förekommer frekvent: innovation, teknologi, incitament, tillgång, kunskap, praktiker. Exempelvis diskuteras familjeplanering:

More than 220 million women in developing countries who don't want to get pregnant lack access to contraceptives and voluntary family planning information and services (Family Planning:2).

Denna tendens att fokusera på brist är mycket tydlig i alla stiftelsens programområden. Vad som även är tydligt är att fokus ligger på vad bristen innebär just nu, inte på hur bristen uppstod. Det är ytterligare ett sätt att undvika att behöva diskutera orsakerna till underutveckling.

Ord som däremot ofta används när problem diskuteras är kultur samt norm. Sociala och kulturella aspekter i utvecklingsländerna tenderar att ofta komma på tal när orsakerna till underutveckling diskuteras. En tendens i texterna är att associera kultur med barriär. Denna form av metafor målar upp kultur som ett fysiskt hinder som antingen behöver bestigas eller rivas. Exempelvis syns detta när vaccinering beskrivs:

We support work to understand and overcome local social, cultural, political, and religious barriers to improving vaccination coverage (Vaccine Delivery:6).

Modalt uppvisar texterna säkerhet i sina påståenden, som ovan med de nämnda barriärerna. Den negativa synen på lokala sociala och kulturella aspekter syns i andra texter:

In developing countries, many women deliver at home and rarely see a trained healthcare provider before or after the baby's birth. Skilled providers in poor countries often lack access to current tools or do not use them. Families may not seek care or follow medical advice (Maternal, Neonatal and Child Health:2).

Denna mening är uppbyggt lite annorlunda då kultur inte nämns explicit. Däremot är aktören tydligt utskrivet: kvinnor, sjukvårdspersonal samt familjer i fattiga länder. Texten ger uttryck för att deras handlingar är orsaken bakom problemen, som om de trots kunskap om rätta praktiker fortsätter agera felaktigt.

6.2.2 Diskursiv praktik

Bristen på explicita intressekonflikter kan återigen kopplas till moderniseringsdiskursens syn på utveckling. Vidare riktas ingen skarp kritik mot dagens globala ekonomiska strukturer. Den enda passagen som nämner några nackdelar med neoliberala ekonomiska mekanismer är följande:

The private market does a great job of innovating in many areas, particularly for people who have money. The focus of Melinda's and my foundation is to encourage innovation in the areas where there is less profit opportunity but where the impact for those in need is very high (Annual Letter 2012:2).

Texten uttrycker ingen direkt kritik mot kapitalismen, utan problemet anses vara bristen på incitament. Tydligare kritik mot kapitalism än såhär går inte att finna i materialet, vilket innebär att den neoliberal diskursens världsbild inte ifrågasätts.

Stiftelsens kritik mot att utvecklingsprocessen hämmas av sociala och kulturella barriärer i utvecklingsländerna tillhör även den moderniseringsdiskursen. Genom att explicit förkasta lokala praktiker skapas en slags dikotomi, och Västerländska praktiker idealiseras implicit.

Alltså kan vi inom kategorin observera att moderniseringsdiskursen framträder väldigt tydligt, samt att den neoliberal diskursen också är närvarande. Tillsammans dominerar de kategorin på bekostnad av de alternativa diskurserna. Så gott som aldrig formuleras utvecklingsproblematiken i termer av ojämlikhet, konflikt eller dominans.

6.3 Den tredje kategorin: Lösningar

Syftet med denna kategori är att undersöka vilka lösningar som lyfts fram för att uppnå utveckling. Återigen är målet att förstå vilka aktörer och processer som stiftelsen anser vara fundamentala.

Stiftelsen tenderar att se problem som brist på något. Lösningarna som framförs tenderar därmed att fokusera på att tillföra det som saknas: mer innovation och kapital. Vad som också sticker ut är att inga strukturella förändringar anses nödvändiga. Det stora undantaget här är kultur, som paradoxalt anses innebära både problem och lösningar.

6.3.1 Text

Stiftelsens tidigare tendenser att utelämna eventuella aktörer syns även när lösningarna diskuteras. Ofta refererar stiftelsen till objekt när lösningar diskuteras: innovation är ett tydligt exempel på detta:

That is why I say that innovation has been and will continue to be the key to improving the world (Annual Letter 2012:10).

Andra exempel på objekt som anses bidra till utveckling är kunskap och information. Genom att på detta sätt koppla dessa ord till framgångar målas det upp en bild av att de utgör lösningen på utvecklingsproblematiken. Texterna har därmed en tendens att reducera problematiken till att handla om att tillföra resurser:

We also ... develop innovative and affordable contraceptive technologies, and support further research to close knowledge gaps (Family Planning:4).

En annan tydlig tendens i texterna är att ord såsom marknad, tillgång, efterfrågan och pris kopplas till olika lösningar. Detta sker i majoriteten av stiftelsens programområden. Att på olika sätt korrigera icke-fungerande marknadsmekanismer ges stort utrymme, tillsammans med olika sätt att få företag att agera för utvecklingens bästa. Exempelvis diskuteras det i följande passage vaccinerings:

Along with supply and demand, price is a critical element in the successful launch and sustainable use of any new vaccine. Without a clear idea of the demand for a vaccine and how it might be delivered, manufacturers have little incentive to invest in product development and manufacturing (Vaccine Delivery:6).

Likaså ses den enskilda individens tillgång till en fungerande marknad som viktigt för utvecklingsprocessens framgång:

Helping farming families increase production in a sustainable way, and sell more crops, is the most effective way to reduce hunger and poverty over the long term (Agricultural Development:2-3).

Båda uttalandena kring marknaden är uppbyggda på samma liknande sätt. Modalt är där ingen osäkerhet. Båda är skrivna i presens utan några ord som uttrycker osäkerhet, såsom kanske eller möjligen. Marknaden ses dock främst som en del av lösningen, eller som ett komplement. I båda citaten ovan relateras nämligen en fungerande marknad som ett steg på vägen mot lösningen.

Andra ord som ibland relateras till utvecklingsproblemens lösning är kultur och lokal kunskap. I en del stycken ges stor vikt vid att involvera biståndsmottagarna i den kunskapsgenererande processen. Med andra ord ses lokal kunskap som en del av lösningen:

We talk to farmers about the crops they want to grow and eat, as well as the unique challenges they face. We partner with organizations that understand and are equipped to address these challenges, and we invest in research to identify relevant and affordable solutions that farmers want and will use (Agricultural Development:3).

Stycket nämner jordbrukare explicit, och deras intressen och utmaningar står i centrum. Vad som är tydligt är att deras lokala kunskap värderas högt, men att beaktning även tas till deras kulturella preferenser.

6.3.2 Diskursiv praktik

När olika förklaringar diskuteras i texterna kan det observeras en viss grad interdiskursivitet. Ett typiskt exempel är:

Our strategy aims to capitalize on rapid advances in mobile communications and digital payment systems to connect poor households to affordable and reliable financial tools (Financial Services:2).

För det första är moderniseringsdiskursen involverad. Genom att introducera och nyttja teknologiska innovationer från rikare länder kan fattigare hushåll gynnas. För det andra är den neoliberala diskursen tydlig då marknadens mekanismer ges en framträdande roll. Även valet av ord (capitalize) är starkt kopplad till en mer ekonomiserad diskurs så som den neoliberala. Vad som även syns är att lösningarna som läggs fram alla opererar inom det kapitalistiska systemet:

We see particular promise in approaches that allow private- sector providers to profit from byproducts that have market value, including energy and fertilizer generated from fecal sludge (Water, Sanitation and Hygiene:6)

Synen på kultur och lokal kunskap kan ses som paradoxal. I kategorin Problematik sågs kultur och lokal kunskap som negativa aspekter, här är de en positiv aspekt i utvecklingsarbetet. Såklart kan det handla om olika specifika fall, och att kultur både kan hjälpa och stjälpa det praktiska arbetet. Dock tyder den ambivalenta synen på att det finns en viss grad av diskursiv förvirring, vilket innebär att stiftelsens egen omvärldssyn inte är helt utkristalliserad. Vad som även är intressant är att varken innovation eller marknaden behandlas på detta sätt. Det finns endast en antydning till kritik mot innovation och marknaden, samt att denna kritik alltid förses med någon form av reservation eller positiv förändringsmöjlighet:

The private market does a great job of innovating in many areas, particularly for people who have money. The focus of Melinda's and my foundation is to encourage innovation in the areas where there is less profit opportunity but where the impact for those in need is very high (Annual Letter 2012:2).

Ett annat exempel följer kring följderna av nya innovationer och teknologier:

At the same time, one consequence of the first Green Revolution—excessive fertilizer use leading to water pollution—underscores the importance of sustainability to safeguard both environmental and human health (Agricultural Development:2).

De negativa aspekterna i stycket ovan, i detta fall efterföljande miljöförstöring, följs av en reservation att vetenskapen som finns tillgänglig idag inte kommer att låta detta ske igen.

Slutligen är det intressant att undersöka vad som inte tas upp. Som beskrivs ovan är den radikala strukturalismens kritik mot det ekonomiska systemet frånvarande. Istället lyfts ofta marknaden fram som en nödvändighet för utveckling ska ta fart. Post-utvecklingens pessimism är heller inte närvarande, utan de konventionella teoriernas metanarrativ om framsteg, frigörelse och ökad levnadsstandard är tydliga i texterna. Vad som är intressant är att även ojämlikhet mellan könen diskuteras ytterst sällan, och att det nämns explicit vid endast ett tillfälle. Aldrig diskuteras orsakerna till ojämlikheten, och lösningarna beskrivs som utan intressekonflikter:

[...] women are vital contributors to farm work, but because they have less access to improved seeds, better techniques and technologies, and markets, yields on their plots are typically 20 to 40 percent lower than on plots farmed by men (Agricultural Development:3).

Ord såsom patriarkat eller könsroll nämns ej. Fokus ligger på att beskriva hur kvinnor är fattigare, men inte de underliggande orsakerna. Även lösningarna följer samma mönster som tidigare: innovation, teknologi samt tillgång till marknader.

6.4 Fjärde kategorin: Policy

Målet med denna kategori är att undersöka vilken policy stiftelsen sätter på agendan, samt om det finns några praktiska rekommendationer i stiftelsens texter.

Överlag sticker två agendasättande tendenser ut. För det första bör olika former av samarbeten mellan olika sorters aktörer uppmuntras. Väldigt ofta lyfter stiftelsen fram nyttan och nödvändigheten av att regeringar, myndigheter, NGOs och företag samarbetar. För det andra betonas vikten av att dessa samarbeten resulterar i utbyte av kunskap och information.

6.4.1 Text

Till skillnad mot de övriga kategorierna är texterna om stiftelsens arbete betydligt mer explicita i vilka aktörer som involveras. Ett ämne som ofta nämns i alla de olika programområdena är olika former av samarbete. Kopplat till samarbeten kopplas en uppsjö olika aktörer, vilka anses nödvändiga i utvecklingsarbetet:

We also work closely with governments, United Nations agencies, nongovernmental organizations, and the private sector, and we collaborate with other programs at the foundation in areas such as nutrition, family planning, and infectious diseases (Maternal, Neonatal and Child Health:3).

En andra språklig tendens är att dessa samarbeten bör resultera i skapandet eller spridandet av information och kunskap. Ord såsom dela, sprida och partnerskap förekommer ofta i texterna:

We are committed to communicating our strategy more effectively and sharing what we've learned with grantees and other partners, including governments, nongovernmental organizations, traditional and emerging donors, and the private sector (Agricultural Development:4).

I stycket ovan förmedlas ingen osäkerhet kring deras påståenden, vilket gäller för stiftelsens texter överlag.

Vad denna kategori också gör är att förmedla en antydning om intressekonflikter och tvång. Denna antydning framträder bara på ett fåtal ställen, men är ett intressant nytt inslag i stiftelsens texter:

We also encourage governments and leaders of polio-affected countries to follow through on their commitments and be accountable for the success of polio campaigns ... (Polio:10).

Aktören framträder tydligt (regeringar och ledare) och kopplas till ord som förpliktelse och ansvarsutkrävande. Återigen förses dock negativa ord och sammanhang med positiva reservationer, i detta fall framgång i vaccineringskampanjer. Alltså blir intressekonflikten mindre uppenbar då den kopplas framsteg och utveckling. Men likväl antyder stiftelsen att där kan förekomma intressekonflikter inom samarbetena.

Precis som i de andra programområdena nämns orden innovation, teknologi samt marknad i så gott som alla programområden. Detta har förmodligen att göra med den nära kopplingen som finns mellan synen på lösningar och konkreta policys. Dock är det sällan det redogörs för vem som ska stå för innovationen, utan återigen nämns inga aktörer explicit. Exempel på stiftelsens roll att stödja skapandet av innovation syns i följande citat, tillsammans med tendensen att inte förklara vem som ska skapa den:

Continued innovation in contraceptive technology is needed to address these barriers and meet the demands of women in different circumstances and at different stages of their lives. We support the discovery, development, and distribution of new technologies ... (Family Planning:6)

Slutligen associeras ofta marknad och industri till olika samarbeten. Det tyder på att stiftelsen förespråkar att marknaden involveras i policyprocessen. Detta syns tydligt i följande passage från stiftelsen information om deras vaccineringsprogram:

We are addressing this challenge by working with private industry on innovative, market-based financing mechanisms to ensure that vaccines are developed at the lowest possible cost (Vaccine Delivery:6).

6.4.2 Diskursiv praktik

För denna kategori finns en hög grad interdiskursivitet då flertalet diskurser syns i texterna. Ett tydligt exempel på detta är följande stycke om stiftelsens arbete kring polio:

We are working with partners to improve the effectiveness of existing tools while accelerating development of safer vaccines, better diagnostic tools, new antiviral drugs, and other products. We also work with partners, suppliers, and governments to ensure sufficient vaccine supply and demand and to promote market competition (Polio:7).

Först så nämns arbetet med olika partners, vilket är svårt att koppla till en särskild diskurs. I nästa bisats nämns utveckling av nya vaccin samt verktyg. Precis som i de övriga programområdena relaterar detta till moderniseringsdiskursen. I det citerade styckets andra mening ser vi istället policys inspirerade av den neoliberal diskursen: utbud och efterfrågan samt marknadskonkurrens är alla mål för stiftelsens utvecklingsarbete. Den neoliberal diskursens framträder även i andra stycken (big risks, investments):

We are not focused on a particular product or distribution channel, but rather on innovative ways to expand access and encourage markets (Financial Services:4).

Samtidigt kan diskursen om human development samt den alternativa diskursen relateras till stiftelsens texter om policys då stor vikt läggs vid att involvera lokala NGOs. De anses viktiga i samarbetsprocesserna då de besitter kunskaper som är viktiga för utvecklingsarbete.

Alltså kan det konstateras att denna kategori har en komplex interdiskursiv blandning då flertalet olika diskurser samsas i samma texter (Winther Jørgensen et al., 1999:86).

6.5 Sammanfattning av stiftelsens diskursiva praktik

De olika kategorierna visar alla upp någon form av interdiskursivitet då olika diskurser uttrycks i stiftelsens texter. Inom varje kategori tenderar dock diskurserna om modernisering samt neoliberalism att dominera på bekostnad av de andra diskurserna. De alternativa diskurserna framträder sällan eller inte alls. Diskursen om human development framträder när stiftelsen elaborerar utveckling i stort medan diskursen för botten-upp framträder när lösningar diskuteras. Dock ska det påpekas att denna diskurs idéer samtidigt uppfattas som ett hinder när problematiken diskuteras. Dess status för Gates Foundation är därmed oklar, eller väldigt beroende av det enskilda fallets särskilda omständigheter.

Sammanfattningsvis är Gates Foundations diskursiva praktik, det vill säga deras uppfattning om utveckling, tydligt dominerad av den interdiskursiva kombinationen av diskurserna kring modernisering och neoliberalism. Dessa två

diskurser framträder tydligt i de fyra kategorierna och i så gott som alla stiftelsens programområden. Inslag från diskursen om human development samt botten-upp inkorporeras i vissa fall, men överlag ges de lite utrymme påverka stiftelsens diskursiva praktik. Slutligen ges de mest alternativa och radikala diskurserna, radikal strukturalism och post-utveckling, inget utrymme alls. Deras kritiska idéer uttrycks aldrig av Gates Foundation då endast väldigt svag kritik riktas mot moderniseringstanken och kapitalismen.

6.6 Kopplingen till samhällets struktur

I detta stycke kommer texterna och den diskursiva praktiken att sättas i relation till den övergripande samhällsstrukturen. Första steget blir att relatera Gates Foundations diskursiva praktik till den överordnade diskursordningen. Nästa steg är att relatera stiftelsens diskursiva praktik till den överordnade ram som samhällets sociala praktik utgör.

6.6.1 Diskursordningen

Gates Foundations diskursiva praktik är starkt influerad av diskurserna om modernisering och neoliberalism. Det utvecklingsteoretiska fältets diskursordning är i sin tur dominerad av samma diskurser. Det innebär att stiftelsens diskursiva praktik sprider diskurserna om modernisering och neoliberalism i samhället. Därmed exponeras de dominerande diskurserna ytterligare inom utvecklings- och biståndssektorn, vilket innebär att stiftelsen aktivt reproducerar och förstärker den rådande diskursordningen.

6.6.2 Den sociala praktiken

Detta stycke analyseras i två steg. Det första steget behandlar om den sociala praktiken konstituerar den diskursiva praktiken. Det andra steget behandlar hur den diskursiva praktiken i sin tur förhåller sig till den sociala praktiken: skiljer den sig från eller reproducerar den redan existerande strukturer?

När det gäller det första steget är det tydligt att stiftelsens diskursiva praktik påverkas av samhällets övergripande sociala praktik. För det första syns globaliseringens governance-strukturer tydligt i stiftelsens texter. Utan att några tvivel uttrycks involverar stiftelsen en uppsjö olika aktörer i policyprocesser kring utvecklingsfrågor. Inom alla de fyra programområdena målas det upp en bild av samhället som odiskutabelt multipolärt. Även det globala neoliberalt skiftet framträder i texterna då problem såväl som lösningar alla formuleras inom ramarna av nuvarande ekonomiska strukturer. Alltså kan det argumenteras för att samhällets rådande sociala praktiker aktivt konstituerar Gates Foundations diskursiva praktik, då den sociala praktikens strukturer inte ifrågasätts i texterna.

För det andra steget är det tydligt att Gates Foundations diskursiva praktik, med dess betoning på de konventionella diskurserna, kan anses reproducera den rådande sociala praktiken. Då de konventionella diskurserna dominerar i stiftelsens retorik, innebär det att deras världssyn sprids i samhället. Det leder till att den rådande sociala praktiken förstärks då en aktör av Gates Foundations storlek och betydelse uttrycker dem. Den avvikelse som finns i texterna (när diskurserna för human development och botten-upp elaboreras) är dels relativt sällsynta, dels inte framförda med mycket kraft.

7 Avslutande diskussion

I detta avslutande avsnitt diskuteras analysens resultat ytterligare och uppsatsens slutsatser kommer att presenteras och elaboreras. Slutligen presenteras en handfull reflektioner som uppkommit under uppsatsarbetets gång tillsammans med förslag på framtida forskning.

7.1 Slutsatser

Den utförda diskursanalysen visar på några tydliga tendenser i Gates Foundations diskursiva praktik, vilket gör att intressanta slutsatser kan dras om hur stiftelsen uppfattar utveckling.

Först ut är stiftelsens syn på utvecklingsproblematiken. Inga agenter kopplas till problematikens orsaker, vilket bidrar till att normalisera dem. Genom att göra detta målar stiftelsen upp en bild av en värld där det finns utvecklingsproblem, men inga intressekonflikter kring varför. Detta skiljer sig markant från hur de alternativa diskurserna beskriver omvärlden.

För det andra är stiftelsens lösningar på utvecklingsproblematiken starkt influerade av diskurserna om modernisering och neoliberalism. Detta tenderar att simplificera problematiken då lösningarna ofta reduceras till en diskussion om att tillföra mer innovation, teknologi samt kapital.

När dessa två synsätt kombineras resulterar det i att Gates Foundation inte elaborerar strukturella aspekter när utveckling diskuteras. För det första klandras inte den nuvarande strukturen för problematiken kring utveckling, vilket de alternativa diskurserna gör. För det andra formuleras lösningarna på utvecklingsproblematiken inom ramarna för denna struktur. Detta görs trots den samlade kritik de alternativa diskurserna riktar mot samhällets struktur. Alltså klandras den rådande strukturen inte för problemen samt att lösningarna på dessa problem formuleras inom denna strukturs ramar.

Vidare, stiftelsens tendens att inte kritisera den rådande strukturen syns även när den diskursiva praktiken relateras till samhällets övergripande struktur. Diskursivt reproducerar stiftelsen den rådande diskursordningen, och den sociala praktiken reproduceras också.

Slutligen kan slutsatsen dras att Gates Foundation inte har ett kritiskt perspektiv i sin uppfattning om utveckling. Istället reproduceras de rådande samhällsstrukturer då stiftelsens diskursiva praktik bygger på konventionella diskurserna. Detta framkommer tydligast i stiftelsens tendens att beskriva utveckling som ett konfliktfritt projekt som alla, såväl rika som fattiga, bör samlas kring. Utifrån ett kritiskt perspektiv är detta olyckligt. Gates Foundation är en

aktör som förmodligen har tillräckligt med resurser och inflytande för att genom sin diskursiva praktik bidra till att utmana och ifrågasätta de rådande samhällsstrukturerna.

Sammanfattningsvis är Gates Foundations uppfattning om utveckling starkt präglad av de konventionella utvecklingsdiskurserna om modernisering och neoliberalism. Utifrån ett kritiskt perspektiv kan stiftelsen därmed anklagas för att anamma en naiv syn på utveckling som i slutändan bidrar till att reproducera och förstärka dagens samhällsstrukturer.

7.2 Slutliga reflektioner

Att arbeta med den diskursteoretiska metoden har sina fördelar då den är väl lämpad för att undersöka idéer, värderingar och normer. Dock har jag under arbetets gång stött på flertalet aspekter kring privat bistånd som inte ryms inom denna uppsats ramar.

För det första reflekterade jag över att det hade varit intressant att veta hur andra stora privata stiftelser ser på utveckling. Fleishman skriver att det är svårt att generalisera kring stiftelser då de alla har olika mål. Därmed kan mer forskning göras för att kartlägga hur andra inflytelserika stiftelser uppfattar utveckling och bistånd.

Vidare hade det varit intressant att djupare undersöka hur stiftelserna samarbetar med andra aktörer i samhället: vem initierar samarbete, hur upprätthålls det med mera. Detta hade gett nya insikter inte bara till biståndsfältet, utan även kring stiftelser praktik samt en större förståelse för samhällets övergång till mer governance-betonade policyprocesser.

En tredje aspekt jag kom i kontakt med är den vinstdrivande filantropin, där det uttalade målet är att generera vinst på det donerade kapitalet. Detta hade inneburit ett fundamentalt skift i stiftelsernas logik, vilket hade varit intressant att studera utifrån både ett bistånds- såväl som ett filantropiskt perspektiv.

8 Referenser

8.1 Refererat material

- Bergström, Göran – Boréus, Kristina, 2005a. ”Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys”, i Bergström, Göran – Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Upplaga 2:6. Lund: Studentlitteratur AB, s. 9-42.
- Bergström, Göran – Boréus, Kristina, 2005b. ”Innehållsanalys”, i Bergström, Göran – Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Upplaga 2:6. Lund: Studentlitteratur AB, s. 43-87.
- Bergström, Göran – Boréus, Kristina, 2005c. ”Diskursanalys”, i Bergström, Göran – Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Upplaga 2:6. Lund: Studentlitteratur AB, s. 305-362.
- Bishop, Matthew – Green, Michael, 2009. *Philanthrocapitalism: How Giving Can Save the World*. New York: Bloomsbury Press.
- Degnbol-Martinussen, John – Engberg-Pedersen, Poul, 2003. *Aid: Understanding International Development Cooperation*. London: Zed Books.
- Esaïsson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2012. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Upplaga 4:1. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Fleishman, Joel L., 2009. *The Foundation: How Private Wealth Is Changing The World*. New York: PublicAffairs.
- Forbes, Hemsida, [Elektronisk] 2013. Tillgänglig: <http://www.forbes.com/sites/randalllane/2013/02/19/the-giving-pledge-goes-global-warren-buffett-details-americas-latest-export/>. Hämtdatum: [2014-04-21]
- Foundation Center, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://foundationcenter.org/findfunders/topfunders/top100assets.html>. Hämtdatum: [2014-05-18]
- Green, Maia, 2002. ”Social Development: Issues and Approaches”, i Kothari, Uma - Minogue, Martin, *Development Theory and Practice: Critical Perspectives*. Hampshire: Palgrave, ss. 52-70.
- Hague, Rod – Harrop, Martin, 2010. *Comparative Government and Politics: an Introduction*. Upplaga 8. Hampshire: Palgrave Macmillan
- Isaksson, David, 2014. ”Filantroperna älskar bistånd”, *OmVärlden*, 2014, nr. 4.

- Kothari, Uma – Minogue, Martin, 2002a. ”Critical Perspectives on Development: An Introduction”, i Kothari, Uma - Minogue, Martin, *Development Theory and Practice: Critical Perspectives*. Hampshire: Palgrave, ss. 1-15.
- Kothari, Uma – Minogue, Martin – DeJong, Jocelyn, 2002b. ”The Political Economy of Globalization”, i Kothari, Uma - Minogue, Martin, *Development Theory and Practice: Critical Perspectives*. Hampshire: Palgrave, ss. 16-34.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Upplaga 1:17. Lund: Studentlitteratur AB.
- Nederveen Pieterse, Jan, 2010. *Development Theory: Deconstructions/Reconstructions*. Andra upplagan. Nottingham: The TCS Centre
- Odén, Bertil, 2006. *Biståndets idéhistoria: Från Marshallhjälp till millenniemål*. Upplaga 1:2. Lund: Studentlitteratur AB.
- OECD, 2014. *Venture Philanthropy in Development: Dynamics, Challenges and Lessons in the Search for Greater Impact*. OECD Development Centre, Paris.
- Payton, Robert L. – Moody, Michael P., 2008. *Understanding Philanthropy: Its Meaning and Mission*. Bloomington: Indiana University Press.
- Peet, Richard – Hartwick, Elaine, 2009. *Theories of Development: Contentions, Arguments, Alternatives*. Upplaga 2. New York: The Guilford Press.
- Potter, Robert B. – Binns, Tony – Elliott, Jennifer A. – Smith, David, 2008. *Geographies of Development: An Introduction to Development Studies*. Upplaga 3. Harlow: Pearson Education Limited.
- Singer, Peter, 2011. ”What Should a Billionaire Give – and What Should You?”, i Illingworth, Patricia – Pogge, Thomas – Wenar, Leif, *Giving Well: The Ethics of Philanthropy*. New York: Oxford University Press, ss. 13-25.
- The Giving Pledge, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://givingpledge.org/faq.aspx#faq1>. Hämtdatum: [2014-04-21]
- Winther Jørgensen, Marianne – Phillips, Louise, 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. Upplaga 1:13. Lund: Studentlitteratur AB.

8.2 Analyserat material

- Agricultural Development, Bill and Melinda Gates Foundation, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Agricultural-Development>. Hämtdatum: [2014-05-14]
- Family Planning, Bill and Melinda Gates Foundation, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Family-Planning>. Hämtdatum: [2014-05-14]
- Financial Services, Bill and Melinda Gates Foundation, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Financial-Services-for-the-Poor>. Hämtdatum: [2014-05-14]
- Global Libraries, Bill and Melinda Gates Foundation, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Global-Libraries>. Hämtdatum: [2014-05-14]
- Maternal, Neonatal and Child Health, Bill and Melinda Gates Foundation, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Maternal-Neonatal-and-Child-Health>. Hämtdatum: [2014-05-14]
- Nutrition, Bill and Melinda Gates Foundation, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Nutrition>. Hämtdatum: [2014-05-14]
- Polio, Bill and Melinda Gates Foundation, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Polio>. Hämtdatum: [2014-05-14]
- Vaccine Delivery, Bill and Melinda Gates Foundation, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Vaccine-Delivery>. Hämtdatum: [2014-05-14]
- Water, Sanitation and Hygiene, Bill and Melinda Gates Foundation, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Water-Sanitation-and-Hygiene>. Hämtdatum: [2014-05-14]
- Letter from Bill and Melinda Gates, Gates, Bill – Gates, Melinda, 2014. *Letter from Bill and Melinda Gates* [Elektronisk]. <http://www.gatesfoundation.org/Who-We-Are/General-Information/Letter-from-Bill-and-Melinda-Gates>. Hämtdatum: [2014-05-12]
- Annual Letter 2011, Gates, Bill, 2011. *Annual Letter 2011* [Elektronisk]. <http://www.gatesfoundation.org/Who-We-Are/Resources-and-Media/Annual-Letters-List/Annual-Letter-2011>. Hämtdatum: [2014-05-12]
- Annual Letter 2012, Gates, Bill, 2012. *Annual Letter 2012* [Elektronisk]. <http://www.gatesfoundation.org/Who-We-Are/Resources-and-Media/Annual-Letters-List/Annual-Letter-2012>. Hämtdatum: [2014-05-12]

Annual Letter 2013, Gates, Bill, 2013. *Annual Letter 2013* [Elektronisk].
<http://www.gatesfoundation.org/Who-We-Are/Resources-and-Media/Annual-Letters-List/Annual-Letter-2013>. Hämtdatum: [2014-05-12]

9 Bilaga 1: Analysredskap

Följande frågor används som mall vid analys av materialet från de fyra olika kategorierna (symbolik, problematik, lösningar, policy). Frågorna är strukturerade efter diskursanalysens två första steg, och de är öppet formulerade för att låta materialet ”tala fritt”.

Första steget – text

Vilket ordval förekommer mest frekvent?

Vilka aktörer och subjekt nämns i texterna?

Vilka av samhällets processer och händelser lyfts fram?

Uttrycks påståenden med stor säkerhet, eller används ett språk som associeras med osäkerhet?

Andra steget - interdiskursivitet

Kan resultatet från det första steget kopplas till någon av utvecklingsdiskurserna?